

Miksi ei halogeenia eikä hehkulamppuja lapsiperheisiin?

Päättäkää itse, ovatko alla olevat perusteet riittäviä halogeenien hylkäämiselle lapsiperheen ja isovanhempien asunnon valaistuksesta. Toki voit edelleen käyttää halogeenia omalla vastuullasi niissä paikoissa, joissa et katso niistä olevan haittaa lasten tai aikuisten terveydelle tai palovaaraa omaisuudelle.

Kuluttajainsuojalaissa sanotaan: "Markkinointia, joka ei sisällä kuluttajien terveyden tai taloudellisen turvallisuuden kannalta tarpeellisia tietoja, on aina pidettävä sopimattomana." Kun olet joskus ostanut halogeenia tai hehkulamppuja, onko sinua koskaan varoitettu niiden vaaroista?

Jos jollakin muulla tuotteella, esim. elintarvikkeella, sähkölaitteella tai lasten lelulla, olisi yhtä suuria riskejä kuolemaan, tulipaloon, terveyteen tms. kuin näillä lampputyypeillä, olisi tällainen tuote poistettu markkinoilta jo aikoja sitten. Montako kuolemantapausta Suomessa vaaditaan, ennen kuin viranomaiset reagoivat. Ulkomailla nämä lamput ovat aiheuttaneet jo useita kuolemantapauksia. USA:ssa ovat kaikkein vaarallimmat halogeenilamput kiellettyjä joissakin osavaltioissa. Ehkäpä Suomessakin on jo aiheutunut kuolemantapauksia, mutta kuolema tulipalon seurauksena katsotaan olevan tulipalon syytä eikä tulipalon aiheuttaneen kuumen lampun syytä?

Vahinko- ja vaaratilanteet pitää pyrkiä estämään ennalta. Yrittäjällä on ilmoitusvelvollisuus eli hänen pitää

oma-aloitteisesti ilmoittaa viranomaisille, jos hän havaitsee, että hänen tuotteensa aiheuttaa vaaraa. **AD-Lux on toimittanut ilmoituksen kuluttajavirastolle ja EU:lle**, koska AD-Luxin myymät halogeenit aiheuttavat vaaraa. Kaikkein vaarallisimpia ovat verkkojännitteiset (230 V) halogeenit ja 150 - 300 W:n halogeenit, joita käytetään varsinkin upright-valaisimissa. Näitä AD-Lux ei myy. Myynnissä ovat vain 12 V:n halogeenit.

Mikään lamppuja myyvä yritys ei ole aikaisemmin tehnyt tällaista vaarailmoitusta, vaikka laki niin vaatii. Yksi AD-Luxin tavoitteista onkin, että tähän asiaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota.

Laki velvoittaa tähän, sillä tavaramerkki (tässä tapauksessa halogeenissa) katsotaan olevan virhe, jos sen yhteydessä ei luovuteta ostajalle sellaisia ohjeita, jotka ovat tarpeen tavaran asentamista, kokoonpanoa, käyttöä, hoitoa tai säilytystä varten.

Seuraavissa kuvissa on varoittavia esimerkkejä. Internet-sivulla www.adlux.fi on näitä lisää. Siellä on myös tämä artikkeli täydellisenä linkkeineen.

Perustelut vaarallisten lampujen hylkäämiselle

1. Palovaara

- Jos vaujerikiinnitteiseen halogeeniin, joutsenkaula-halogeeniin, kohdehalogeeni- tai hehkulamppu-valaisimeen tai ylhäältä avoimeen hehkulamppu-valaisimeen lasten leikeissä lentää vaatekappale, ei lapsi aina saa sitä pois ennen kuin tulipalo on syttynyt.
- Uplight-halogeenit (kuvassa oikealla) ovat erittäin kuumia. Valaisimeen, saattaa lentää vaikkapa sukka lasten leikeissä tai valaisin voi kaatua. Tulipalo on lähes varma. Jos tällaisia valaisimia on lapsiperheissä, tulisi valaisimet poistaa. Nämä valaisimet ovat aiheuttaneet ja tulevat jatkuvasti aiheuttamaan tulipaloja ja kuolemia.
- Jos halogeenien vaatimista turvaetäisyyksistä tingitään, kasvaa tulipaloriski. Toki myös kaasulamppu, öljylamppu, kynttilä ja päre voivat sytyttää tulipalon. Pitäisi kuitenkin suosia palovaarattomia lampuja. Jos käytetään palovaarallisia, pitää tur-

vallisuutteen kiinnittää erityistä huomiota. Turvatekniikan keskus (TUKES) on näistä asioista samaa mieltä.

- TUKESin mukaan turvallinen lampputeho upotettavan halogeenivalaisimen lampulle on yleensä enintään 20 W. Kiusaus on suuri laittaa suurempitehoinen lamppu, sillä 20 W antaa liian vähän valoa.
- Sähköpalojen kuolonuhrien määrä lisääntyy jatkuvasti. Yleisin aiheuttaja on liesi, mutta seuraavaksi yleisin palonaiheuttaja kuolemantapauksissa on valaisin, yleensä nipistinkiinnitteinen valaisin tai epävakaa pöytä- tai lattiavalaisin, joka yöaikaan päällä ollessaan putoaa tai kaatuu ja sytyttää sängyn tuleen.

2. Räjähdyksivaara

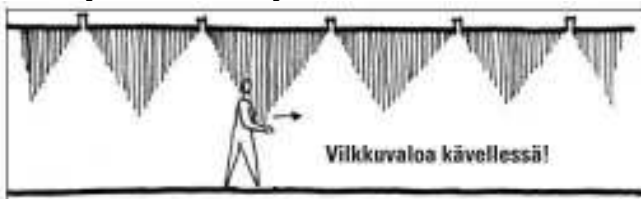
- Turvatekniikan keskuksen on tullut viime aikoina lukuisia ilmoituksia räjähtäneistä halogeenilampuista. Sirpaleita on lentänyt joka puolelle ja silmävaurioriski on ollut ilmeinen.

- Kuluttajalehden tutkimuksen mukaan kynttilä-lamppu on kodin lamputa herkimmin räjähtävä. Niitä pitäisi välttää tai korvata kynttilälamppu mahdollisuuksien mukaan pienloistelampulla.

3. Häikäisy

- Kun vauva on selällään hoitopöydällä tai lapsi selällään lattialla, kiinnittyy katse heti kirkkaimpaan valopisteeseen. Katse saattaa viipyä siinä useita minutteja. Todennäköisesti tämä ei ole silmän terveyden kannalta toivottava asia. Näkökentässä oleva paljas, kirkas halogeenilamppu rasittaa voimakkaasti silmiä. Jos kyseessä on hyvin voimakas valo, kääntää lapsi katseensa vaistomaisesti pois, koska valo ärsyttää. Katse menee kuitenkin valoon hetken kuluttua uudelleen, koska valo toisaalta kiinnostaa.
- Keittiö työtason alla olevat kolmiomalliset halogeenit häikäisevät varsinkin lapsia ja usein kaikkia keittiön pöydän ääressä istuvia.
- Peilin lipan halogeenit häikäisevät usein sekä suoraan katsottuina että myös peilin kautta. Se häiritsee varsinkin lapsia, jotka katsovat lamppuja alhaalta ylöspäin.
- Lapsi saattaa häikäistyä katsoessaan keraamisen lieden kiiltävään etureunaan peilautuvaa liesituuletinhalogeenia. Häikäisy on melko voimakasta.
- Lattiavalaisin, joka ei häikäise aikuista, saattaa häikäistä lasta, joka katsoo lamppua alhaalta ylöspäin.
- Jos halogeenilla valaistetaan lasipintaista taulua, saattaa lasipinnasta tulla lapsen silmään häikäisyä silloinkin, kun sama lamppu ei valon tulokulman takia vielä pääse häikäisemään aikuista.
- Porrasvalaisimet, jotka eivät häikäise aikuista, saattavat häikäistä lasta, joka katsoo lamppua alhaalta. Jos portaat ovat sivulle avoimia, saattaa häikäisyä syntyä myös alakerrasta porrasvalaisimiin katsottaessa. Portaissa tärkeintä on hyvä näkyvyys ilman häikäisyä.
- Asetu lapsen asemaan, lattialle selällesi. Jos havaitset häikäiseviä lamppuja, harkitse niiden poistamista. Valo saattaa olla häikäisevää, jos silmiisi jää häiritsevä jälkikuva katsottuasi siihen 15 - 30 sekunnin ajan. Jos jälkikuva syntyy esim. portaiden valaisimesta, saattaa hetkeksi heikentynyt näkökyky aiheuttaa kompastumisen.

4. Pään ja silmien särky

Viimeaikaiset havainnot osoittavat, että kun kävellään kattoon upotettujen valaisinten alla toistuvasti n. 2 m:n sekuntivauhdilla, aiheutuu siitä herkimmille migreenipäänsärkyä. Valaisin voi olla yhtä hyvin halogeeni kuin pienloistelampulla. Se johtuu aivoihin kohdistuvasta matalataajuisesta häirinnästä. Se on verrattavissa vilkkuvaan valoon, josta monet kärsivät. Tämä ei ole luonnonmukainen eikä terveellinen valaistustapa. Ulkona aidossa päivänvalossa ei ole tuollaisia usein toistu-

via voimakkaita häiriövaloja. Ei ole ihme, jos päästä särkee.

5. Energian kulutus

Halogeeni kuluttaa turhan paljon energiaa tuotta- maansa valomäärään nähden. Esim. uplight-halogeeni- valaisin on todellinen sähkösyöppö (300 W). Jos se on päällä 8 tuntia vuorokaudessa, maksaa sähkö jopa yli 100 € vuodessa. Tämän rahan voitit paremmin käyttää esim. lapsen harrastuksiin. Ei ole mikään peruste, että lampun lämpö voidaan hyödyntää talon lämmitykseen. Lamppu on kallis lämmitin ajan mittaan. Kun hehku- ja halogeenilamppujen tilalle vaihdetaan loistelamput, säästyy valaistuskustannuksissa n. 66 %.

6. Rauhaton vaikutelma (vaikutus turvallisuuden on minimaalinen)

Kattoon upotetut halogeenit ja monilamppuiset valaisimet luovat rauhattoman vaikutelman, jonka lapsikin huomaa. Halogeenivaloja voi olla samanaikaisesti näkyvissä useita kymmeniä. Pienet, kirkkaat valopisteet liikkuvat jatkuvasti silmän verkkokalvolla päästä kääntäessä ja niistä jää jälkikuvia. Tällä ei ole ainakaan positiivista vaikutusta lapsen eikä kenenkään silmään, mutta vaikutus ei liene kuitenkaan kovin vaarallinen.

7. Huono värintoisto (vaikutus turvallisuuden on minimaalinen)

Lampun värintoiston (Ra) tulisi olla 96-98. Vaikka halogeenilampun värintoistoindeksi saattaa teoriassa olla korkea, vääristyvät värit valon kellertävän sävyn takia. Sen huomaa lapsikin. Lapsi tarvitsee oikeita värejä ympäristöönsä. Sininen väri on väripsykologisesti tärkeä väri. Halogeenilla ja muulla lämmin- sävyisellä lampulla valaistu sininen väri onkin violetti. Samoin punainen on oranssi. On saatavana myös päivänvalohalogeeneja, jotka toistavat värit aitoina (SoLux, Viva-Lite), mutta niillä on kuitenkin kaikki muut halogeenien ongelmat ja vaarat.

8. Huono näöntarkkuus (vaikutus turvallisuuden on minimaalinen)

Halogeenilampun valossa näöntarkkuus ei ole parhaimmillaan. Lämminsävyisessä valaistuksessa lukeminen saattaa väsyttää silmiä. Se poikkeaa useimmiten paljon aidosta päivänvalosta ja päivänvalolampun valosta, jossa on helppo lukea ja nähdä yksityiskohtia sekä värejä.

9. Vaikutus koulumenestykseen (ei ole vaikutusta turvallisuuden)

Monet ihmiset lukevat jopa 20 % nopeammin valossa, joka sisältää riittävästi silmän sauvasoluille tärkeitä sinisiä aallonpituuksia. Kokemusten mukaan silmä väsyi kellertävässä valossa nopeammin kuin valossa, jossa on riittävästi sinisiä aallonpituuksia. Silmän ei tarvitse pinnistellä nähdäkseen hyvin täyden spektrin päivänvalossa. Tällä saattaa olla merkitystä jopa koulumenestykseen, joskaan emme voi taata sitä.

AD-Lux Oy
Brahenkatu 12
20100 TURKU
puh. (02) 517 0300
www.adlux.fi